

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та
соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО :
рішенням Науково-методичної комісії
факультету менеджменту, бізнесу та права
(протокол № 1 від 04.09. 2025 р.)

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни
та виконання індивідуально-дослідного завдання
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності -
015 (А5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Харків – 2025

Схвалено
на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від 01.09.2025 р.

Дроздова І.П. Теорія і методика професійної освіти: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 (А5) Професійна освіта (за спеціалізаціями) / ДБТУ. Харків : ДБТУ, 2025. 45 с.

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Теорія і методика професійної освіти» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності 015 (А 5) «Професійна освіта» (за спеціалізаціями). репрезентовано для ознайомлення здобувачів освіти із сучасними методами, формами організації в галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі набутих у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень.. Видання призначене для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 (А5) Професійна освіта (за спеціалізаціями) денної та заочної форм навчання.

Рецензенти:

Лаврентьєва Олена Олександрівна – докторка педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти», професорка, завідувачка кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Романов Олексій Васильович – декан факультету агрономії та захисту рослин, канд. с.-г. наук, доцент плодоовочівництва і зберігання продукції рослинництва Державний біотехнологічний університет.

Відповідальна за випуск: *Моїсеєва Н.І., завідувачка кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін*

© Дроздова І.П., 2025
© ДБТУ, 2025

ВСТУП

Дисципліна «Теорія і методика професійної освіти» є однією з ключових у системі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання та викладачів закладів фахової передвищої й вищої освіти. Вона спрямована на формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про закономірності функціонування та розвитку професійної освіти в Україні та світі, її нормативно-правове забезпечення, а також сучасні підходи до організації освітнього процесу.

В умовах трансформаційних змін українського суспільства, інтеграції до європейського освітнього простору, модернізації системи професійної освіти відповідно до потреб ринку праці та концепції навчання впродовж життя особливої актуальності набуває підготовка педагогів нового покоління — мобільних, компетентних, здатних до інноваційної діяльності.

Методичні вказівки розроблено з метою забезпечення системного засвоєння теоретичних засад професійної освіти та оволодіння методикою організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Структура дисципліни передбачає вивчення двох змістових модулів:

Модуль 1. Теоретико-правові основи професійної освіти

Метою модуля є формування у здобувачів знань про:

- історичні етапи становлення та розвитку професійної освіти в Україні;
- сучасну систему професійної освіти;
- нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності;
- державні стандарти, професійні стандарти та освітні програми;
- концептуальні засади модернізації професійної освіти.

Особлива увага приділяється аналізу законодавчої бази України у сфері освіти, принципам освітньої політики держави, а також ролі професійної освіти у соціально-економічному розвитку країни.

Модуль 2. Дидактика професійної освіти

Другий модуль спрямований на опанування теоретичних і практичних основ організації освітнього процесу в системі професійної освіти. Здобувачі освіти ознайомлюються з:

- закономірностями та принципами професійного навчання;
- змістом освіти та підходами до його проектування;
- методами, формами та засобами навчання;
- сучасними освітніми технологіями;
- особливостями контролю та оцінювання результатів навчання;
- специфікою формування професійної компетентності здобувачів освіти.

Значна увага приділяється компетентнісному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходам, впровадженню інноваційних методик, цифрових технологій, а також розвитку педагогічної майстерності майбутнього викладача.

Методичні вказівки містять рекомендації щодо підготовки до практичних і семінарських занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, підготовки до модульного контролю та підсумкової атестації. Запропоновані матеріали сприятимуть формуванню у здобувачів системного педагогічного

мислення, умінь аналізувати освітні процеси та проектувати власну професійну діяльність.

Опанування дисципліни створює підґрунтя для подальшої професійної самореалізації майбутнього педагога, його готовності до інноваційної діяльності та активної участі в модернізації української системи професійної освіти.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо - кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка (А Освіта)	Статус дисципліни: <i>обов'язкова</i>	
	Спеціальність : 015 (А5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Мова викладання: <i>Українська</i>	
Модулів – 2	Освітня програма : «Теорія і методика професійної підготовки та виробничого менеджменту» («Професійна освіта»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
		Семестр	
Загальна кількість аудиторних годин – 120		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання : аудиторних - 2 самостійної роботи студента – 7	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	14 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		рік.	рік.
		Самостійна робота	
		90 год.	108 год.
		Вид контролю: <i>Залік, екзамен</i>	

РОЛЬ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАНЬ

Дисципліна «Теорія і методика професійної освіти» посідає важливе місце у системі психолого-педагогічних та управлінських наук і є методологічною основою підготовки науково-педагогічних кадрів у сфері професійної освіти. Вона інтегрує здобутки педагогіки, менеджменту освіти, освітньої політики, дидактики, теорії управління та інноваційних технологій навчання.

Курс орієнтований на формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти цілісного наукового бачення розвитку професійної освіти, розуміння закономірностей її функціонування, а також здатності здійснювати аналітичну, управлінську й дослідницьку діяльність у цій сфері.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів аспірантури системних знань і аналітичних компетентностей у сфері професійної освіти, а також практичних умінь застосування інноваційних педагогічних технологій для підвищення ефективності освітнього процесу.

Дисципліна спрямована на розвиток стратегічного й критичного мислення у сфері професійної освіти, упровадження сучасних цифрових та інтерактивних технологій у навчальну діяльність, а також забезпечення інноваційного підходу до організації професійної підготовки.

Для досягнення мети передбачено такі основні завдання:

- формування системних знань із теорії та методології розвитку професійної освіти;
- ознайомлення із сучасними моделями та підходами до функціонування освітніх систем і закладів професійної освіти;
- розвиток лідерських, дослідницьких та інноваційних компетентностей майбутніх докторів філософії;
- засвоєння інноваційних педагогічних, цифрових і SMART-технологій та особливостей їх упровадження в освітній процес;
- формування навичок стратегічного планування освітньої діяльності та оцінювання її результативності;
- розвиток здатності до наукового аналізу й обґрунтування рішень у сфері професійної освіти.

Вивчення дисципліни забезпечує формування таких **знань:**

- теоретичні засади та сучасні концепції розвитку професійної освіти;
- принципи організації та функціонування освітніх систем;
- моделі лідерства й професійної компетентності фахівця у сфері освіти;
- сутність, класифікацію та можливості інноваційних педагогічних технологій;
- особливості впровадження цифрових і SMART-технологій у професійній освіті;
- механізми забезпечення якості освіти та академічної доброчесності;
- методи оцінювання результативності освітніх інновацій;
- сучасні тенденції розвитку професійної освіти в Україні та світі.

У результаті опанування дисципліни здобувач набуває таких **умінь:**

- аналізувати та критично оцінювати процеси у сфері професійної освіти;
- розробляти стратегії розвитку освітніх програм і закладів професійної освіти;

- застосовувати інноваційні педагогічні та цифрові технології в освітньому процесі;
- приймати обґрунтовані рішення з урахуванням освітніх викликів і змін;
- проектувати та реалізовувати інноваційні освітні проекти;
- оцінювати результативність освітньої діяльності та впроваджених інновацій;
- інтегрувати результати наукових досліджень у практику професійної освіти;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатний критично осмислювати та системно аналізувати сучасні теорії, концепції й моделі розвитку професійної освіти в умовах інноваційних змін; застосовувати наукові методи аналізу для обґрунтування професійних рішень із урахуванням освітньої політики, нормативно-правових вимог і стратегічних пріоритетів; проектувати та реалізовувати стратегії розвитку освітніх програм на засадах інноваційного, цифрового та студентоцентрованого підходів.

Результати опанування дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатний критично осмислювати та системно аналізувати сучасні теорії, концепції й моделі розвитку професійної освіти в умовах інноваційних змін; застосовувати наукові методи аналізу для обґрунтування професійних рішень із урахуванням освітньої політики, нормативно-правових вимог і стратегічних пріоритетів; проектувати та реалізовувати стратегії розвитку освітніх програм на засадах інноваційного, цифрового та студентоцентрованого підходів.

Опанування дисципліни забезпечує формування комплексу фундаментальних і професійно орієнтованих знань, необхідних для ефективної організації освітнього процесу, реалізації інноваційних підходів та здійснення наукових досліджень у галузі професійної освіти.

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНЬО-НАУКОВІЙ ПРОГРАМИ

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні професійні задачі й проблеми в освітній і виробничій галузях відповідно до спеціалізацій або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до формування системного наукового світогляду, гуманістичних ціннісних орієнтирів, культурного кругозору, професійної етики та академічної доброчесності в освітній та дослідницькій діяльності.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу наукової інформації, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; науково-професійного усного і письмового мовлення для представлення та обговорення наукових результатів.

ЗК 7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; виявляти ініціативу (лідерство), ефективно діяти в команді; складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами у сфері професійної освіти; розуміти тенденції менеджменту освіти, закономірності, принципи та методи управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; попереджати та розв'язувати організаційні конфлікти в освітній галузі.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність розуміти тенденції в освіті, структуру й цілі освітніх систем та бути в змозі визнавати їх потенційні наслідки, окреслювати напрями подальших наукових розвідок в освітній галузі.

ФК 2. Здатність до розуміння філософсько-світоглядних засад системних зав'язків між явищами та процесами у педагогічній системі, готовність до реалізації власного аксіологічного наукового потенціалу у галузі професійної освіти.

ФК 3. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз проблем педагогічної науки та практики; передбачати шляхи подальшого розвитку освітньої галузі на основі професійної рефлексії та самоаналізу.

ФК 8. Здатність демонструвати високу культуру професійної комунікації, наукового мовлення, бути обізнаним у сфері новітніх публікацій та нормативних видань у галузі професійної освіти.

ФК 13. Здатність розпізнавати та реагувати на різноманітність студентів і складнощі освітнього процесу; застосовувати знання основ педагогічної теорії та практики, традиційні та інноваційні форми навчання і викладання.

ФК 14. Здатність використовувати електронне навчання та інтегрувати його в освітнє середовище; організовувати навчально-творчу діяльність здобувачів на основі застосування інноваційних педагогічних технологій у галузі професійної освіти.

ФК 19. Здатність модифікувати, адаптувати, проектувати методи та розробляти методіку науково-дослідницької діяльності в галузі професійної освіти з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

ФК 20. Здатність до наукової комунікації, аргументовано проводити наукові та просвітницькі заходи, дискусії в галузі професійної освітньо-наукової діяльності; на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті, зокрема на міжнародному рівні.

ФК 28. Здатність до підвищення кваліфікації, самоосвіти та саморозвитку, формування особистісного кар'єрного зростання у професійній сфері.

Програмні результати (ПР):

ПР 01. Знати, розуміти й усвідомлювати методологічні функції філософії освіти, основні парадигми, закономірності й загальні тенденції розвитку світової і вітчизняної теорії і методіки професійної освіти.

ПР 02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції сталого розвитку суспільства, освіти і методології наукового пізнання у сфері професійної освіти.

ПР 03. Знати закономірності, принципи, сучасні підходи, методи та засоби планування, організації освітнього процесу вищої, фахової передвищої та професійної освіти

ПР 10. Знати методику підготовки та проведення навчальних занять різних організаційних форм.

ПР 11. Знати методи навчання у професійній школі та якісні вимоги до їх вибору.

ПР 12. Знати наукові основи розробки та впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес.

ПР 15. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми професійної освіти, здійснювати порівняльно-педагогічний аналіз моделей розвитку світових систем професійної освіти на засадах загальнонаукової методології та академічної доброчесності.

ПР 30. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей і застосовувати одержані знання, уміння і навички для вирішення практичних задач і проблем у галузі професійної освіти.

ПР 47. Будувати і досліджувати моделі дидактичних процесів у галузі професійної освіти на основі інформаційно-цифрових технологій з відповідним рівнем якості.

ПР 53. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови професійної кар'єри, командної взаємодії.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основною формою опанування змісту дисципліни є організована самостійна позааудиторна робота здобувачів освіти відповідно до тем модульних блоків навчальної програми.

Самостійна робота здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є провідним складником освітнього процесу та спрямована на формування системного наукового мислення, розвиток здатності до критичного аналізу процесів у сфері професійної освіти, проектування інноваційних освітніх систем і здійснення самостійної науково-дослідної діяльності.

На початковому етапі вивчення дисципліни викладач під час вступної лекції презентує зміст програми курсу та надає методичні рекомендації щодо її опанування. Перед початком вивчення тематичних модулів здобувачам необхідно ознайомитися з методичними настановами щодо особливостей їх опрацювання. Наступним кроком є добір та аналіз наукових і навчально-методичних джерел відповідно до запропонованого переліку літератури.

Опрацювання джерел доцільно супроводжувати аналітичним конспектуванням із фіксацією відповідей на контрольні питання теми. З метою підвищення якості засвоєння теоретичного матеріалу рекомендується використовувати засоби самоконтролю, зокрема тестові завдання.

Проблемні питання, дискусійні положення або незрозумілі аспекти теми варто окремо занотовувати для подальшого уточнення під час лекцій, практичних занять, консультацій або шляхом звернення до додаткових джерел.

Окрім рекомендованої літератури, доцільним є використання розширеного кола наукових і нормативно-правових джерел, а також консультацій фахівців закладів освіти та наукових установ у сфері професійної освіти.

Дисципліна «Теорія і методика професійної освіти» належить до завершального етапу професійної підготовки науково-педагогічних кадрів за спеціальністю 015 (А5) «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» та вивчається у другому і третьому семестрах. Її зміст спрямований на оволодіння теоретико-методологічними засадами функціонування системи професійної освіти в умовах глобалізаційних процесів і цифрової трансформації освітнього середовища.

Комплексне опрацювання матеріалу дисципліни у взаємозв'язку з попередніми та суміжними курсами забезпечує формування інтегрованої системи знань, умінь і дослідницьких компетентностей, що відповідають моделі педагога-дослідника.

Для закріплення теоретичних положень доцільним є ознайомлення з практикою діяльності закладу професійної освіти або іншої освітньої установи, де здобувач проходить педагогічну чи науково-дослідну практику.

Після опрацювання теоретичного матеріалу здобувач переходить до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання відповідно до визначеного варіанту. Самостійна підготовка наукового есе як форми дослідницької роботи сприяє поглибленню розуміння проблематики дисципліни, розвитку навичок роботи з науковими джерелами та підвищенню рівня теоретичної підготовки з питань професійної освіти й інноваційних педагогічних технологій.

У процесі виконання завдання аспірант здійснює самодіагностику рівня засвоєння теоретичного матеріалу, виявляє аспекти, що потребують додаткового опрацювання, та оцінює власну готовність до підсумкового контролю. Вивчення дисципліни завершується складанням екзамену.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Структурування навчального матеріалу дисципліни «Теорія і методика професійної освіти» за модульним принципом зумовлене необхідністю поетапного опанування складної науково-педагогічної інформації. Кожний модуль є логічно завершеним змістовим блоком, що забезпечує цілісність сприйняття та системність засвоєння матеріалу.

Такий підхід відповідає психолого-педагогічним закономірностям функціонування пам'яті, зокрема механізмам переходу інформації з короткочасної до довготривалої пам'яті за умови її поетапного опрацювання та повторення.

Ефективне засвоєння навчального матеріалу передбачає безперервність опрацювання логічно пов'язаних змістових одиниць. У процесі самостійної роботи доцільно структурувати інформацію на завершені смислові частини, виокремлювати ключові положення, визначати їхню значущість у загальній системі знань та організовувати вивчення відповідно до принципів поетапності й систематичного повторення.

Працюючи з конспектом лекцій і навчальною літературою, здобувачам необхідно ґрунтовно аналізувати базові поняття, категорії та дефініції. Після

опрацювання окремого фрагмента матеріалу доцільно самостійно сформулювати узагальнення, визначення та висновки, зіставляючи їх із авторськими трактуваннями. Особливу увагу слід приділяти усвідомленню функціонального призначення кожного поняття та його практичної значущості для професійної діяльності у сфері професійної освіти.

Сформованість умінь самостійної пізнавальної діяльності є важливою умовою якісного опанування освітньої програми та подальшої науково-педагогічної діяльності. Опанування методикою розумової праці може відбуватися як шляхом накопичення власного досвіду (метод проб і помилок), так і на основі використання науково обґрунтованих рекомендацій сучасної дидактики. Другий підхід є більш раціональним, оскільки спирається на закономірності формування розумових дій та розвитку мислення.

Відповідно до психолого-педагогічної теорії поетапного формування розумових дій, процес оволодіння новими способами діяльності здійснюється у визначеній послідовності. Спочатку відбувається ознайомлення з метою та змістом дії. Наступним етапом є виконання дії у матеріалізованій формі з опорою на наочні засоби. Далі дія переводиться у мовленнєвий план (усне проговорювання), що сприяє її усвідомленню.

На подальшому етапі вона здійснюється у формі внутрішнього мовлення, поступово узагальнюється, скорочується та автоматизується. Завершальною стадією є її інтеріоризація — виконання у внутрішньому розумовому плані. Саме така послідовність забезпечує глибоке розуміння змісту навчального матеріалу та готовність до його практичного застосування.

Особливої уваги заслуговує етап матеріалізованої дії, який суттєво підвищує результативність самостійної роботи. У процесі формування нових знань доцільно широко застосовувати дидактичні засоби: схеми, таблиці, моделі, алгоритми, графічні зображення та інші візуалізовані інструменти, що сприяють структуризації та узагальненню інформації.

Організуючи самостійну роботу, необхідно враховувати не лише когнітивні, а й психофізіологічні особливості працездатності. Найвищий рівень продуктивності інтелектуальної діяльності зазвичай спостерігається у першій половині дня (9:00–12:00) та у другій половині дня (16:00–20:00). Планування навчальної діяльності з урахуванням цих часових інтервалів сприяє підвищенню її ефективності. Для підтримання працездатності рекомендується робити короткі перерви кожні 45–90 хвилин активної розумової діяльності та забезпечувати належні умови провітрювання приміщення.

Дотримання зазначених рекомендацій сприятиме раціональній організації самостійної роботи, підвищенню якості засвоєння змісту дисципліни *«Теорія і методика професійної освіти»* та формуванню професійної компетентності майбутнього педагога-дослідника.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів та тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота	
		Усього	в тому числі					усього	в тому числі				
Лекції			лабораторні	практичні	лекції				лабораторні	практичні			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Теоретико-правові основи професійної освіти													
Тема 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти	10	4	2		2	10	10	2	2	1	2	10	
Тема 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя	10	4	2		2	10	10					10	
Тема 3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні	20	6	2		4	20	20					4	10
<i>Разом за розділом 1</i>	40	14	6		8	40	40	6	2		2	30	
Модуль 2. Дидактика професійної освіти													
Тема 4. Дидактичний процес у професійній освіті.	20	4	2		2	10	20	2	2	4	4	18	
Тема 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті.	20	4	2		2	10	20					20	
Тема 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології у професійній освіті	20	4	2		2	10	20					2	20
Тема 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень	20	4	2		2	20	20					2	20
<i>Разом за розділом 2</i>	80	16	8		8	50	80	6	6		6	78	
ІНДЗ													
Всього годин	120	30	14		16	90	120	12	12		8	108	

Модуль 1

Мета модуля – поглиблення теоретичних знань щодо сучасних концепцій, закономірностей і тенденцій розвитку професійної освіти, розвиток здатності до самостійного здійснення наукових досліджень у галузі теорії та методики професійної освіти, проектування й наукового обґрунтування освітнього процесу з дотриманням принципів академічної доброчесності та дослідницької етики.

Завдання для самостійної роботи аспірантів

1. Здійснити критичний аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних теорій та концепцій професійної освіти, визначити їх методологічні засади та наукову новизну.

2. Проаналізувати тенденції розвитку професійної освіти в Україні та світі в контексті глобалізаційних процесів, цифровізації та інноваційних педагогічних технологій.

3. Дослідити нормативно-правову базу та стратегічні документи у сфері професійної освіти, визначити їх значення для оновлення змісту та методики підготовки фахівців.

4. Розробити теоретичну модель або концептуальні засади вдосконалення освітнього процесу в системі професійної освіти відповідно до тематики власного дисертаційного дослідження.

5. Обґрунтувати вибір методології, методів і інструментарію наукового дослідження у сфері професійної освіти.

6. Провести емпіричне міні-дослідження (або аналітичний огляд наукових джерел) із проблем теорії та методики професійної освіти та представити його результати у формі наукової статті або доповіді.

7. Здійснити самоаналіз рівня сформованості власної науково-педагогічної компетентності та визначити напрями подальшого професійного й дослідницького розвитку.

8. Підготувати публікацію або аналітичні матеріали, що відповідають вимогам до наукових праць здобувачів ступеня доктора філософії.

Тема 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти.

Науково-теоретичні засади професійної освіти. Сутність і зміст професійної освіти. Методологічні підходи до дослідження професійної освіти. Принципи професійної освіти. Нормативно-правові засади професійної освіти в Україні. Конституційні основи професійної освіти. Законодавче забезпечення професійної освіти. Підзаконні нормативні акти та освітні стандарти. Європейський та міжнародний контекст нормативного регулювання професійної освіти. Сучасні проблеми та напрями розвитку професійної освіти.

Тема 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя.

Сутність і поняття неперервної професійної освіти. Теоретико-методологічні основи неперервної освіти. Концепція освіти впродовж життя (lifelong learning). Нормативно-правове забезпечення неперервної професійної освіти. Значення неперервної професійної освіти для розвитку особистості та суспільства.

Тема 3. Організаційні структури та управлінські процеси в закладах професійної освіти.

Поняття організаційної структури управління. Типи організаційних структур закладів освіти. Основні управлінські функції та процеси. Розподіл повноважень і відповідальності. Оптимізація управлінських процесів в освітніх організаціях.

Модуль 2

Дидактика професійної освіти

Мета модуля

Формування в аспірантів системного розуміння дидактичних засад професійної освіти, здатності науково обґрунтовувати, проєктувати та апробувати сучасні освітні технології, інтегрувати цифрові інструменти в освітній процес і здійснювати науково коректне оцінювання ефективності дидактичних рішень у сфері професійної підготовки.

Завдання для самостійної роботи

1. Узагальнити та систематизувати сучасні інноваційні педагогічні технології, здійснити їх наукову класифікацію й визначити дидактичні можливості застосування в системі професійної освіти.

2. Здійснити теоретико-методологічний аналіз студентоцентрованого та компетентнісно орієнтованого підходів і визначити механізми їх реалізації в освітньому процесі.

3. Розробити дидактичну модель або фрагмент навчального заняття з використанням інтерактивних методів і технологій активного навчання, обґрунтувавши їх ефективність.

4. Проаналізувати потенціал цифрових і SMART-технологій у професійній підготовці фахівців та визначити умови їх педагогічно доцільного впровадження.

5. Спроєктувати модель змішаного, дистанційного або проєктно орієнтованого навчання для конкретної освітньої програми з урахуванням сучасних дидактичних принципів.

6. Розробити систему критеріїв, показників і методів оцінювання результативності впровадження інноваційних освітніх технологій.

7. Підготувати аналітичний або науково-дослідний матеріал щодо впливу сучасних педагогічних технологій на якість і результати професійної освіти з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Тема 4. Дидактичний процес у професійній освіті.

Поняття та сутність дидактичного процесу у професійній освіті. Структура дидактичного процесу та його основні компоненти. Принципи дидактичного процесу професійної підготовки. Методи, форми та засоби навчання у професійній освіті. Особливості реалізації дидактичного процесу в сучасних умовах.

Тема 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті.

Поняття та сутність освітньо-наукового процесу у професійній освіті. Методологічні та методичні засади організації освітньо-наукового процесу. Форми та методи освітньо-наукової діяльності у професійній освіті. Інтеграція освіти, науки й практики в підготовці фахівців. Сучасні виклики та напрями вдосконалення освітньо-наукового процесу.

Тема 6. Інноваційні педагогічні технології у професійній освіті. Висвітлюються класифікації та характеристики інноваційних освітніх технологій, їх дидактичний потенціал і механізми впровадження. Аналізуються інтерактивні, проектні, проблемно-орієнтовані та компетентнісні підходи до навчання.

Тема 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень.

Поняття та сутність методології педагогічних досліджень. Методологічні рівні педагогічного пізнання. Види педагогічних досліджень. Основні підходи та принципи педагогічних досліджень. Значення педагогічних досліджень для розвитку професійної освіти.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Лекція 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти.

Методичні аспекти. Ця лекція є базовою для розуміння сутності, структури та функціонування системи професійної освіти в Україні. Вона поєднує два ключові аспекти: *науково-теоретичні засади* та *нормативно-правові засади*.

1. Науково-теоретичні засади:

Розглядаються:

- поняття *професійної освіти* та її місце в системі освіти України;
- методологічні підходи (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований);
- принципи організації професійної підготовки;
- сучасні тенденції розвитку освіти в умовах цифровізації та євроінтеграції;
- роль педагогічної науки у формуванні змісту професійної підготовки.

Особливу увагу приділяють формуванню професійної компетентності, мобільності та конкурентоспроможності фахівця на ринку праці.

2. Нормативно-правові засади

Професійна освіта в Україні функціонує на основі законодавчої бази, зокрема:

- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»
- Закон України «Про фахову передвищу освіту»
- Закон України «Про вищу освіту»

Також важливими є:

- державні стандарти освіти;
- Національна рамка кваліфікацій;
- підзаконні нормативні акти Міністерства освіти і науки України.

Нормативна база визначає:

- структуру системи професійної освіти;
- рівні та ступені підготовки;
- права й обов'язки учасників освітнього процесу;
- вимоги до якості освіти.

Призначення лекції

Метою лекції є:

- сформувані у студентів цілісне уявлення про теоретичні основи професійної освіти;
- ознайомити з чинною нормативно-правовою базою України;
- розкрити сучасні тенденції розвитку професійної підготовки;
- сформувані здатність аналізувати освітні процеси з позицій законодавства та педагогічної теорії;
- підготувати до подальшого вивчення фахових дисциплін.

Очікувані результати навчання

Після опанування теми здобувачі освіти повинні:

- знати основні поняття професійної освіти;
- орієнтуватися в законодавчій базі;
- розуміти принципи формування змісту професійної підготовки;
- аналізувати нормативні документи;
- визначати перспективи розвитку системи професійної освіти в Україні.

Ключові поняття:

професійна освіта; педагогічна система; професійна компетентність; системний підхід; компетентнісний підхід; державні стандарти освіти; професійні стандарти; нормативно-правове забезпечення; європейський освітній простір.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність професійної освіти як педагогічної системи?
2. Які науково-теоретичні підходи є визначальними для професійної освіти?
3. Охарактеризуйте основні принципи професійної освіти.
4. Які нормативно-правові акти регулюють професійну освіту в Україні?
5. Яку роль відіграють європейські інтеграційні процеси у розвитку професійної освіти?

Лекція 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти протягом життя

Методичні аспекти :

Лекція 2 розкриває ключові принципи неперервної освіти, що стає основою сучасної професійної підготовки. Вона фокусується на тому, що освіта не обмежується лише шкільним або вищим рівнем, а триває протягом усього життя людини, адаптуючись до змін ринку праці та технологій.

Основні поняття:

Неперервна освіта (Lifelong Learning) – постійний процес здобуття знань, умінь та компетенцій протягом життя.

Концепція освіти протягом життя передбачає:

- професійне навчання та перепідготовку;
- підвищення кваліфікації;
- інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти;
- активну участь особи у власному професійному розвитку.

2. Принципи неперервної професійної освіти

- **Доступність** – освіта має бути доступною для людей різного віку та професійного рівня.

- **Гнучкість** – навчальні програми повинні враховувати індивідуальні потреби та темп навчання.

- **Актуальність** – зміст освіти має відповідати сучасним вимогам ринку праці.

- **Компетентнісний підхід** – формування професійних, соціальних і цифрових компетенцій.

3. Нормативно-правова база

- Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2030 року

- Закон України «Про освіту»

- Концепція неперервної освіти в Україні

Нормативна база забезпечує:

- формування системи підвищення кваліфікації;

- створення механізмів визнання результатів навчання;

- інтеграцію різних форм освіти у професійний розвиток людини.

Призначення лекції

Метою лекції є:

- пояснити сутність неперервної професійної освіти та її роль у сучасному світі;

- ознайомити з концепцією освіти протягом життя;

- сформулювати розуміння взаємозв'язку освіти, професійного розвитку та конкурентоспроможності на ринку праці;

- підготувати студентів до активного управління власним професійним розвитком;

- навчити орієнтуватися у нормативно-правових документах щодо неперервної освіти.

Очікувані результати навчання

Після опанування теми здобувачі освіти повинні:

- знати концепцію освіти протягом життя;

- розуміти принципи та структуру неперервної професійної освіти;

- орієнтуватися у законодавстві та стратегіях розвитку освіти;

- усвідомлювати важливість постійного підвищення кваліфікації;

- застосовувати отримані знання для планування власного професійного шляху.

Ключові поняття:

Неперервна освіта; освіта впродовж життя; формальна, неформальна та інформальна освіта; андрагогіка; акмеологія; професійний розвиток; післядипломна освіта; Національна рамка кваліфікацій.

Питання для обговорення:

1. Що розуміють під неперервною професійною освітою?

2. Які методологічні підходи лежать в основі неперервної освіти?

3. У чому полягає сутність концепції lifelong learning?

4. Як законодавство України забезпечує реалізацію неперервної освіти?

5. Чому освіта впродовж життя є необхідною в сучасному суспільстві?

Лекція 3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Методичні аспекти :

Лекція 3 присвячена аналізу **сучасних тенденцій розвитку професійної освіти в Україні** в умовах глобалізації, євроінтеграції та особливих викликів, спричинених воєнним станом. Вона показує, як освітня система адаптується до нових вимог ринку праці та суспільних потреб.

1. Сучасні освітньо-інтеграційні процеси:

- **Євроінтеграція та гармонізація освітніх стандартів:** адаптація української професійної освіти до норм ЄС, участь у Болонському процесі.

- **Цифровізація та інновації:** використання дистанційних платформ, онлайн-курсів та цифрових ресурсів у професійній підготовці.

- **Міжнародне співробітництво:** обміни студентами, спільні проекти, визнання кваліфікацій за кордоном.

2. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану

- **Безперервність навчання:** впровадження гнучких та дистанційних форматів навчання для забезпечення доступності освіти під час війни.

- **Практична спрямованість:** підготовка кадрів, які здатні працювати у критичних сферах (медицина, логістика, ІТ, інженерія).

- **Соціальна та психологічна підтримка** студентів і викладачів.

- **Адаптація освітніх стандартів та програм** до нових умов без втрати якості освіти.

3. Нормативно-правова база:

- Закон України «Про освіту»

- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»

- Закон України «Про правовий режим воєнного стану»

Нормативна база регламентує адаптацію професійної освіти до кризових умов, забезпечує правові механізми для гнучкого навчання та захисту прав учасників освітнього процесу.

Призначення лекції:

Метою лекції є:

- ознайомити студентів із сучасними тенденціями розвитку професійної освіти в Україні та світі;

- показати вплив інтеграційних процесів на формування професійних компетенцій;

- розкрити особливості організації професійної освіти під час воєнного стану;

- навчити аналізувати нормативно-правові акти та застосовувати їх у практичній діяльності;

- сприяти формуванню гнучких компетенцій та адаптивності майбутніх фахівців.

Очікувані результати навчання:

Після вивчення лекції здобувачі освіти повинні:

- аналізувати та застосовувати нормативно-правові документи;
- оцінювати перспективи розвитку професійної освіти у складних та кризових умовах;
- знати сучасні тенденції розвитку професійної освіти;
- розуміти роль міжнародної інтеграції та цифровізації у підготовці кадрів;
- орієнтуватися у специфіці організації освіти під час воєнного стану.

Ключові поняття:

Освітня інтеграція; європейська інтеграція; дуальна освіта; цифровізація освіти; дистанційне навчання; воєнний стан; освітня стійкість; кризове управління в освіті.

Питання для обговорення

1. Які ключові тенденції розвитку професійної освіти в Україні в умовах сучасних освітньо-інтеграційних процесів?
2. Як впливає євроінтеграційний курс України на зміст і стандарти професійної освіти?
3. Які зміни в управлінні закладами професійної освіти відбулися в умовах воєнного стану?
4. Які виклики постали перед системою професійної освіти під час воєнного стану в Україні?
5. Яку роль відіграє цифровізація та дистанційне навчання у забезпеченні безперервності професійної освіти?

Лекція 4. Дидактичний процес у професійній освіті

Методичні аспекти:

Лекція 4 присвячена вивченню дидактичного процесу як центрального елементу професійної освіти. Дидактика визначає, як організовується навчання, як формуються професійні компетенції та яким чином досягається ефективність підготовки фахівців.

1. Основні поняття:

Дидактичний процес – це цілеспрямована взаємодія викладача та учня, спрямована на формування знань, умінь і компетенцій у межах професійної освіти.

Основні компоненти:

- **методи навчання** (практичні, теоретичні, інтерактивні);
- **форми організації навчання** (лекції, лабораторні, семінари, практичні заняття, стажування);
- **зміст навчання** (професійні знання та компетенції);
- **контроль та оцінювання** результатів навчання.

2. Принципи дидактичного процесу у професійній освіті:

- **Системність** – навчальний процес будується послідовно, від простого до складного.
- **Свідомість і активність учня** – розвиток самостійності та критичного мислення.
- **Практична спрямованість** – інтеграція теорії та практики.

- **Інноваційність** – використання сучасних технологій, цифрових ресурсів та інтерактивних методів.

- **Індивідуалізація** – врахування здібностей, темпу навчання та професійних потреб студента.

3. Нормативно-правова основа:

- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»
- Державні освітні стандарти та програми професійної підготовки.

Нормативні документи визначають *обов'язкові компоненти дидактичного процесу*, стандарти навчальних планів та вимоги до результатів навчання.

Призначення лекції

Метою лекції є:

- пояснити сутність та структуру дидактичного процесу у професійній освіті;
- ознайомити з методами, формами та засобами навчання професійних компетенцій;
- сформувати у студентів уміння організовувати ефективний навчальний процес;
- показати роль дидактики у формуванні професійної кваліфікації;
- навчити аналізувати навчальні програми та оцінювати ефективність дидактичних підходів.

Очікувані результати навчання

Після вивчення лекції здобувачі освіти повинні:

- знати основні компоненти та принципи дидактичного процесу;
- орієнтуватися у методах і формах навчання професійних дисциплін;
- розуміти зв'язок між теоретичними знаннями та практичними навичками;
- застосовувати дидактичні підходи для організації власного навчання або навчання інших;
- оцінювати ефективність навчального процесу та вносити корективи у навчальні програми.

Ключові поняття

Управлінська компетентність; професійний розвиток; рефлексія; лідерство; етичні норми; академічна доброчесність; професійна відповідальність.

Питання для обговорення

1. У чому полягає сутність дидактичного процесу у професійній освіті?
2. Які компоненти структури дидактичного процесу?
3. Назвіть і охарактеризуйте принципи дидактичного процесу професійної освіти.
4. Які методи та форми навчання є найбільш ефективними для професійної підготовки?
5. Які сучасні виклики впливають на реалізацію дидактичного процесу?

Лекція 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті.

Методичні аспекти:

Лекція 5 присвячена *методичним основам організації освітньо-наукового процесу* у системі професійної освіти. Вона показує, як інтегрувати *теоретичні знання, наукові дослідження та практичні навички* у навчальний процес для підготовки компетентних фахівців.

1. Основні поняття:

Освітньо-науковий процес – це комплекс організаційних, педагогічних та наукових заходів, спрямованих на розвиток професійних знань, умінь та дослідницьких компетенцій студентів.

Основні компоненти процесу:

- планування та організація навчальних і наукових занять;
- застосування ефективних методів навчання та контролю;
- інтеграція практики і наукової діяльності;
- оцінювання результатів освітньо-наукової діяльності.

2. Методичні засади організації :

• **Системність та послідовність** – навчальні та наукові завдання будуються логічно, від простого до складного.

• **Діяльнісний та компетентнісний підходи** – навчання орієнтоване на формування конкретних професійних та дослідницьких компетенцій.

• **Індивідуалізація та диференціація** – врахування рівня підготовки студентів та їх професійних інтересів.

• **Інноваційність та інтеграція науки** – використання сучасних технологій, дослідницьких методик та наукових розробок у навчальному процесі.

• **Контроль і самоконтроль** – формування навичок самооцінки та відповідальності за результати власної освітньо-наукової діяльності.

3. Нормативно-правова база:

- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про вищу освіту»
- Державні стандарти професійної (професійно-технічної) освіти

Нормативні документи регламентують:

- структуру освітніх програм;
- вимоги до науково-дослідної діяльності студентів;
- стандарти контролю та оцінювання результатів навчання.

Призначення лекції:

Метою лекції є:

• пояснити методичні принципи організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті;

• показати взаємозв'язок навчальної та наукової діяльності;

• сформулювати вміння застосовувати сучасні методи навчання та контролю знань;

• навчити організовувати самостійну та дослідницьку роботу студентів;

• підготувати до інтеграції наукових знань у практичну професійну діяльність.

Очікувані результати навчання

Після вивчення лекції здобувачі освіти повинні:

- знати методичні засади організації освітньо-наукового процесу;
- розуміти принципи інтеграції навчальної та наукової діяльності;

- вміти планувати та організовувати заняття з урахуванням наукової складової;
- застосовувати інноваційні методики навчання та дослідження;
- оцінювати результати освітньо-наукової діяльності та коригувати процес навчання.

Ключові поняття

Освітньо-науковий процес; методичні засади; професійна освіта; дослідницька діяльність; інтеграція освіти і науки; інноваційна діяльність; компетентнісний підхід; академічна доброчесність.

Питання для обговорення

1. У чому полягає сутність освітньо-наукового процесу у професійній освіті?
2. Які методологічні підходи лежать в основі його організації?
3. Назвіть основні форми та методи освітньо-наукової діяльності.
4. Як здійснюється інтеграція освіти, науки й практики у професійній підготовці?
5. Які сучасні виклики впливають на організацію освітньо-наукового процесу?

Лекція 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології у професійній освіті.

Методичні аспекти :

Лекція 6 присвячена вивченню *інноваційних підходів у професійній освіті*, що забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі та підвищують ефективність засвоєння знань і формування компетенцій. Особлива увага приділяється активним і інтерактивним методам навчання, які сприяють розвитку критичного мислення, професійної самостійності та готовності до практичної діяльності.

1. Основні поняття:

- **Освітня інноватика** – застосування новітніх педагогічних і технологічних підходів для підвищення ефективності навчального процесу.
- **Активні методи навчання** – методи, за яких студент є активним учасником процесу: дискусії, практичні вправи, кейс-стаді, рольові ігри.
- **Інтерактивні технології** – методи, що забезпечують взаємодію між студентами та викладачем через цифрові ресурси, тренінги, групові проекти, віртуальні лабораторії та симуляції.

2. Принципи використання активних і інтерактивних технологій:

- **Учень у центрі навчального процесу** – підвищення мотивації та самостійності.
- **Практична спрямованість** – інтеграція теоретичних знань із практичними завданнями.
- **Взаємодія та колективна робота** – розвиток комунікативних та командних компетенцій.
- **Використання цифрових інструментів** – платформи дистанційного навчання, інтерактивні симуляції, онлайн-тести.
- **Оцінка та рефлексія** – активне залучення студентів до оцінювання власних результатів та аналізу навчального досвіду.

3. Нормативно-правова база:

- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»
- Державні стандарти та програми професійної освіти, що передбачають застосування інноваційних технологій.

Нормативна база визначає *вимоги до методів навчання*, впровадження сучасних технологій та формування компетентнісного підходу у професійній освіті.

Призначення лекції:

Метою лекції є:

- ознайомити студентів із концепцією освітньої інноватики;
- розкрити сутність активних та інтерактивних технологій у професійній освіті;
- навчити застосовувати сучасні методики для підвищення ефективності навчального процесу;
- формувати навички організації практично орієнтованих та інтерактивних занять;
- підготувати майбутніх фахівців до використання інноваційних підходів у професійній діяльності.

Очікувані результати навчання:

Після вивчення лекції здобувачі освіти повинні:

- знати основні методи освітньої інноватики;
- розуміти переваги активних і інтерактивних технологій;
- вміти планувати та організовувати навчальні заняття з використанням сучасних методів;
- застосовувати інтерактивні цифрові інструменти у професійній підготовці;
- оцінювати ефективність навчального процесу та впроваджувати інновації для підвищення якості освіти.

Ключові поняття:

Освітня інноватика; педагогічні інновації; інноваційний процес; активні освітні технології; інтерактивні освітні технології; проектне навчання; кейс-метод; професійна компетентність; цифрові технології навчання.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність освітньої інноватики?
2. Які інноваційні процеси характерні для сучасної професійної освіти?
3. Охарактеризуйте активні освітні технології та їх значення.
4. Які переваги використання інтерактивних технологій у професійній освіті?
5. Які умови забезпечують ефективне впровадження інноваційних освітніх технологій?

Лекція 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Методичний аспект:

Лекція 7 присвячена педагогічним дослідженням у сфері професійної освіти. Вона розкриває методологічні основи, різновиди та рівні наукового аналізу освітніх процесів, що дозволяє системно досліджувати ефективність навчання та розвиток компетентностей здобувачів освіти.

1. Основні поняття:

Педагогічне дослідження – це систематичне вивчення закономірностей навчання та виховання з метою вдосконалення освітнього процесу.

Методологія педагогічного дослідження – наукові підходи та принципи, що визначають спосіб організації, проведення та інтерпретації досліджень.

Види педагогічних досліджень:

Емпіричні – спостереження, експеримент, анкетування, тестування;

Теоретичні – аналіз літератури, порівняння, моделювання, систематизація знань;

Прикладні – оцінка ефективності методик, технологій та освітніх програм.

Рівні педагогічних досліджень:

Мікрорівень – дослідження конкретного класу, групи чи окремого навчального процесу;

Мезорівень – дослідження навчального закладу чи локальної освітньої програми;

Макрорівень – системні дослідження на рівні регіону, країни або освітньої галузі.

2. Принципи педагогічних досліджень

- Науковість та об'єктивність;
- Системність та комплексність;
- Врахування контексту професійної освіти;
- Відтворюваність та узагальненість результатів;
- Етичність досліджень (дотримання прав учасників освітнього процесу).

3. Нормативно-правова база

- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»
- Локальні документи навчальних закладів щодо проведення педагогічних досліджень.

Нормативна база регламентує *правові та етичні аспекти проведення досліджень*, а також інтеграцію наукової діяльності у професійну освіту.

Призначення лекції:

Метою лекції є:

- ознайомити студентів з методологією педагогічних досліджень;
- розкрити різновиди та рівні досліджень у професійній освіті;
- навчити вибирати методи дослідження відповідно до цілей та об'єкта;
- сформувані навички аналізу та інтерпретації результатів педагогічних досліджень;
- підготувати до організації власних дослідницьких проєктів у навчальному та професійному середовищі.

Очікувані результати навчання:

Після вивчення лекції здобувачі освіти повинні:

- знати основні підходи та методи педагогічних досліджень;
- розуміти види та рівні досліджень у професійній освіті;
- вміти планувати та проводити педагогічне дослідження;
- аналізувати та узагальнювати результати досліджень;
- застосовувати наукові дані для вдосконалення освітнього процесу.

Ключові поняття

Методологія педагогічних досліджень; педагогічне пізнання; науковий підхід; рівні методології; види педагогічних досліджень; теоретичне й емпіричне дослідження; педагогічний експеримент; академічна доброчесність.

Питання для обговорення

1. Що таке методологія педагогічних досліджень?
2. Які рівні методології виокремлюють у педагогічній науці?
3. Назвіть основні види педагогічних досліджень.
4. Які методологічні підходи застосовуються у педагогічних дослідженнях?
5. У чому полягає значення педагогічних досліджень для професійної освіти?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ

Структурований матеріал для практичних занять до 7 лекцій з професійної освіти, для опрацювання тем, аналізу нормативних документів, кейсів та розвитку практичних компетенцій студентів, розбитий його по лекціях із завданнями, кейсами та вправами.

Практичні заняття до Лекцій 1–7

Лекція 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Практичне заняття 1. Нормативно-правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування й розвитку.

Мета практичного заняття:

Закріпити знання про структуру та принципи професійної освіти в Україні, навчитися аналізувати нормативні документи.

Завдання:

1. Ознайомитися із Законом України «Про освіту» та «Про професійну освіту».
2. Визначити основні рівні та види професійної освіти.
3. Скласти схем у структури професійної освіти в Україні.

Практичні вправи:

- Розбитися на групи та проаналізувати реальні освітні програми (професійно-технічні, вищі навчальні заклади).
- Обговорити роль державних стандартів у формуванні компетентностей.

Лекція 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти протягом життя

Практичне заняття 2. Концепція освіти впродовж життя. Формальна, неформальна та інформальна освіта.

Мета практичного заняття:

Розвинути вміння планувати власний професійний розвиток у межах неперервної освіти.

Завдання:

1. Скласти індивідуальний план професійного розвитку на 5–10 років.
2. Проаналізувати приклади програм підвищення кваліфікації для конкретних професій.

Практичні вправи:

- Рольова гра: «Керівник закладу освіти планує програму підвищення кваліфікації персоналу».
- Обговорення кейсів щодо поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

Лекція 3. Розвиток професійної освіти в контексті інтеграційних процесів та воєнного стану.

Практичне заняття 3. Принципи гуманізації професійної освіти: гуманітаризація, фундаменталізація, системність, інтегративність, міждисциплінарність тощо.

Мета практичного заняття:

Навчитися адаптувати професійну освіту до сучасних викликів та інтеграційних процесів.

Завдання:

1. Проаналізувати освітні програми українських закладів у контексті євроінтеграції.
2. Визначити проблеми та можливості організації навчання під час воєнного стану.

Практичні вправи:

- Скласти пропозиції щодо вдосконалення дистанційного та змішаного навчання.
- Обговорення кейсу: «Як забезпечити безперервність професійної освіти у кризових умовах».

Лекція 4. Дидактичний процес у професійній освіті.

Практичне заняття 4. Особливості організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти.

Мета практичного заняття 4 полягає у формуванні в аспірантів системного розуміння особливостей організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти в контексті дидактичного процесу професійної освіти. Метою заняття є поглиблення знань щодо структури, принципів, методів і форм організації навчання у закладах вищої освіти та їх зв'язку з науковою діяльністю.

Практичне заняття спрямоване на розвиток умінь аналізувати дидактичні підходи, планувати освітній процес та визначати шляхи його вдосконалення відповідно до сучасних вимог професійної підготовки.

Завдання :

1. Проаналізувати сутність дидактичного процесу в системі професійної освіти та визначити його структурні компоненти.

2. Охарактеризувати основні принципи організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти.

3. Визначити форми поєднання навчальної та наукової діяльності здобувачів освіти.

4. Проаналізувати сучасні методи та технології навчання, що використовуються у закладах вищої освіти.

5. Розробити приклад структури практичного або лекційного заняття з урахуванням вимог дидактичного процесу.

6. Обґрунтувати шляхи підвищення ефективності освітньо-наукового процесу в умовах цифровізації та сучасних викликів.

Практичні вправи :

1. Вправа «Формулювання цілей навчання».

Завдання: сформулювати мету та 3–5 навчальних результатів заняття з конкретної професійної дисципліни відповідно до компетентнісного підходу.

2. Вправа «Аналіз дидактичних принципів».

Завдання: обрати один із принципів навчання (науковості, систематичності, доступності, професійної спрямованості тощо) та проаналізувати приклади його реалізації у закладі вищої освіти.

3. Вправа «Добір методів навчання».

Завдання: запропонувати оптимальні методи навчання для формування конкретної професійної компетентності та обґрунтувати їх вибір.

4. Вправа «Рефлексія та вдосконалення».

Завдання: проаналізувати можливі труднощі реалізації дидактичного процесу у професійній освіті та запропонувати шляхи їх подолання.

Практичне заняття 5. Зміст професійної освіти. Зміни структури і змісту освітнього середовища у воєнний час.

Мета практичного заняття:

Відпрацювати методи організації навчального процесу та формування компетентностей.

Завдання:

1. Розробити план заняття з конкретної професійної дисципліни.

2. Визначити, які методи і форми навчання будуть ефективними для розвитку практичних компетенцій.

Практичні вправи:

1. Вправа «Активність».

Завдання : Провести міні-лекцію або практичне заняття з використанням активних методів.

2. Вправа «Програма».

Завдання : Проаналізувати навчальну програму на предмет логічності, послідовності та практичної спрямованості.

3. Вправа «Моделювання заняття».

Завдання: розробити фрагмент лекції або практичного заняття (10–15 хвилин) із зазначенням етапів, методів, форм роботи та способів контролю знань.

5. Вправа «Оцінювання результатів навчання».

Завдання: розробити критерії та інструменти оцінювання навчальних досягнень студентів (тест, кейс, проект, усне опитування тощо).

Лекція 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу

Практичне заняття 6. Методи навчання у закладі вищої освіти. Форми організації навчання у ЗВО. Лекції, методика їх підготовки і проведення. Семінарське, практичне та лабораторне заняття, методика підготовки їх проведення. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів.

Мета практичного заняття:

Навчитися організовувати освітньо-наукову діяльність та інтегрувати дослідження у професійну освіту.

Завдання:

1. Розробити план науково-дослідної роботи студентів з конкретної професійної теми.
2. Обрати методи контролю та оцінювання результатів дослідження.

Практичні вправи:

- Скласти структуру звіту дослідницької роботи.
- Провести міні-дослідження: опитування або спостереження у навчальній групі.

Лекція 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні технології

Практичне заняття 7. Сутність і зміст освітньої інноватики у професійній освіті. Інноваційна активність. Педагогічна неологія.

Мета практичного заняття:

Освоїти активні та інтерактивні методи навчання, навчитися застосовувати інноваційні технології.

Завдання:

1. Розробити інтерактивне заняття з використанням кейсів, рольових ігор або онлайн-платформи.
2. Визначити критерії оцінювання активності студентів.

Практичні вправи:

- Провести інтерактивне заняття у групі.
- Проаналізувати ефективність застосованих технологій (опитування учасників, коротка рефлексія).

Лекція 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Практичне заняття 8. Науково-дослідна робота у професійній освіті (бакалаврські, магістерські, докторські освітні програми), її сутність, завдання, напрями організації тощо.

Мета практичного заняття:

Відпрацювати методи планування та проведення педагогічних досліджень.

Завдання:

1. Визначити мету, об'єкт та предмет педагогічного дослідження.
2. Обрати методи збору та аналізу даних (опитування, спостереження, експеримент).

Практичні вправи:

- Розробити міні-проект педагогічного дослідження (наприклад, ефективність конкретного методу навчання).
- Провести коротке спостереження або анкетування та підготувати попередній аналіз результатів.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ АСПІРАНУРИ

№	Завдання	Кількість годин
		8
1	Підготувати аналітичну довідку про тенденції інтернаціоналізації професійної освіти України. Розробити короткий стратегічний план розвитку освітньої програми або закладу з урахуванням тенденцій професійної освіти.	10
2	Проаналізувати особливості реформування сучасних систем професійної освіти в Україні та розвинених країн світу.	6
3.	Написати есе «Трансформація освітнього середовища у закладах освіти України воєнного часу» із прикладами з практики / «Особливості інклюзивного навчання в Україні».	6
4.	Підготувати кейс-аналіз на тему «Професійна орієнтація особистості, її складові, основні завдання та підходи до їх розв'язання».	8
5.	Провести самооцінку результатів освітньої діяльності та скласти план їх удосконалення.	6
6.	Скласти таблицю закономірностей і принципів дидактики професійної освіти	8
7.	Зробити аналіз перспектив розвитку професійної освіти України у повоєнний час. Провести аналіз існуючої освітньої програми та підготувати письмовий звіт із пропозиціями щодо підвищення ефективності.	10
8.	Написати аналітичну записку щодо ситуативного моделювання в освітньому процесі ЗВО.	8
9.	Підготувати матеріали лекції та семінарського заняття із застосуванням інтерактивних освітніх технологій з обговоренням методики їх підготовки і проведення.	8
10.	Розробити приклади щодо формальної, неформальної й інформальної освіти в контексті неперервності. Підготувати письмовий звіт із пропозиціями щодо методів	10

	оброблення наукового матеріалу для дослідження	
11.	Написати стислий план-проект з визначенням компонентів, функцій і видів контролю знань, умінь, компетентностей у ЗВО. Здійснити стислий аналіз наукового апарата (об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза) дослідження з теорії і методики професійної освіти.	10
	Разом	90

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМАМИ

Лекція 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Мета самостійної роботи:

Закріпити знання про теоретичні основи професійної освіти та нормативно-правову базу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Закон України «Про освіту» (2017) та Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998).

2. Скласти таблицю основних рівнів та видів професійної освіти в Україні, зазначивши їх характеристики та компетенції.

3. Написати коротке есе (200–250 слів): «Роль державних стандартів у професійній освіті».

4. Виконати схему: «Система професійної освіти в Україні» з усіма її рівнями та типами навчальних закладів.

Додаткове завдання: знайти приклади сучасних освітніх програм в Україні і проаналізувати, як вони відповідають державним стандартам.

Лекція 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти протягом життя

Мета самостійної роботи:

Сформувати розуміння неперервної освіти та планування професійного розвитку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати Концепцію неперервної освіти в Україні та Національну стратегію розвитку освіти до 2030 року.

2. Скласти індивідуальний план професійного розвитку на 5–10 років, включаючи формальне та неформальне навчання.

3. Опрацювати приклади програм підвищення кваліфікації у професійній сфері вашого напрямку.

4. Написати есе: «Переваги та виклики освіти протягом життя для сучасного фахівця».

Додаткове завдання: підготувати коротку презентацію (3–5 слайдів) про форми неперервної освіти для студентів вашої групи.

Лекція 3. Розвиток професійної освіти в контексті інтеграційних процесів та воєнного стану

Мета самостійної роботи:

Проаналізувати сучасні тенденції професійної освіти та її адаптацію до кризових умов.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріали щодо інтеграції української освіти в європейське та світове освітнє середовище.

2. Вивчити нормативно-правові документи, що регулюють освіту під час воєнного стану.

3. Написати аналіз: «Виклики та перспективи професійної освіти в умовах воєнного стану».

4. Підготувати пропозиції щодо вдосконалення дистанційного та змішаного навчання у вашій професійній сфері.

Додаткове завдання: скласти таблицю «Міжнародні програми та обміни для професійної освіти в Україні» з прикладами партнерств.

Лекція 4. Дидактичний процес у професійній освіті

Мета самостійної роботи:

Зрозуміти компоненти дидактичного процесу та навчитися планувати ефективні заняття.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати основні принципи дидактики та методи навчання (практичні, теоретичні, інтерактивні).

2. Скласти детальний план заняття з професійної дисципліни з зазначенням форм, методів та контрольних заходів.

3. Написати короткий аналіз: «Роль активності учня у формуванні професійних компетенцій».

4. Створити таблицю відповідності методів навчання та очікуваних результатів (знання, навички, компетенції).

Додаткове завдання: знайти приклад навчальної програми і оцінити, наскільки вона відповідає дидактичним принципам.

Лекція 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу

Мета самостійної роботи:

Навчитися організовувати освітньо-науковий процес та інтегрувати наукову діяльність у навчання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати приклади наукових досліджень у професійній освіті.

2. Скласти план невеликої науково-дослідної роботи студентів (мета, завдання, методи, очікувані результати).

3. Написати короткий аналіз: «Як інтеграція науки підвищує якість професійної підготовки».

4. Створити схему «Структура освітньо-наукового процесу» із взаємозв'язком навчальної та наукової діяльності.

Додаткове завдання: скласти приклад контрольного завдання для перевірки результатів науково-освітньої діяльності студентів.

Лекція 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології

Мета самостійної роботи:

Освоїти активні та інтерактивні методи навчання та підготувати їх до використання на практиці.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати основні методи активного та інтерактивного навчання.
2. Розробити коротке інтерактивне заняття для своєї професійної групи.
3. Написати короткий звіт: «Переваги використання інтерактивних технологій у професійній освіті».
4. Скласти таблицю «Метод → Ціль → Очікуваний результат» для активних методів навчання.

Додаткове завдання: знайти приклади цифрових платформ для інтерактивного навчання у професійній освіті.

Лекція 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Мета самостійної роботи:

Освоїти методологію педагогічних досліджень, види та рівні та навчитися планувати власні дослідження.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати літературу про види педагогічних досліджень (емпіричні, теоретичні, прикладні).
2. Визначити рівні педагогічних досліджень (мікро-, мезо-, макрорівень) та скласти приклади для кожного.
3. Розробити короткий проєкт педагогічного дослідження (мета, об'єкт, методи, очікувані результати).
4. Написати есе: «Роль педагогічних досліджень у розвитку професійної освіти».

Додаткове завдання: провести міні-дослідження (спостереження або анкетування) та скласти попередні висновки.

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ «Теорія і методика професійної освіти»

Лекція 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Мета контролю: оцінити знання теоретичних основ професійної освіти та уміння працювати з нормативними документами.

Питання:

1. Дайте визначення поняттю «професійна освіта» та назвіть її основні рівні.
2. Назвіть 3 основні принципи організації професійної освіти.

3. Проаналізуйте статтю Закону України «Про професійну освіту» і складіть короткий конспект прав та обов'язків учасників освітнього процесу.

4. Практичне завдання: складіть схему системи професійної освіти в Україні.

Лекція 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти протягом життя

Мета контролю: перевірити розуміння концепції освіти протягом життя та здатність планувати професійний розвиток.

Питання:

1. Що таке неперервна освіта (Lifelong Learning)?
2. Назвіть форми освіти, що включаються до неперервної професійної освіти.
3. Складіть короткий план власного професійного розвитку на 5 років із зазначенням формальної та неформальної освіти.
4. Обговоріть у короткому есе переваги та виклики концепції освіти протягом життя для сучасного фахівця.

Лекція 3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів та воєнного стану

Мета контролю: оцінити знання про інтеграційні процеси, адаптацію освіти під сучасні виклики та воєнний стан.

Питання:

1. Поясніть поняття «освітньо-інтеграційні процеси».
2. Назвіть основні виклики організації професійної освіти в умовах воєнного стану.
3. Проаналізуйте кейс: «Організація дистанційного навчання під час воєнного стану» і запропонуйте 3 шляхи вирішення проблем.
4. Які переваги інтеграції української освіти у європейське освітнє середовище?

Лекція 4. Дидактичний процес у професійній освіті

Мета контролю: перевірити знання компонентів дидактичного процесу та методів навчання.

Питання:

1. Визначте поняття «дидактичний процес» та його основні компоненти.
2. Назвіть 3 принципи організації навчального процесу.
3. Практичне завдання: розробіть план заняття з професійної дисципліни із зазначенням методів та форм роботи.
4. Поясніть, чому активність учня є ключовим фактором ефективності дидактичного процесу.

Лекція 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу

Мета контролю: перевірити вміння планувати освітньо-наукову діяльність та інтегрувати науку у професійну освіту.

Питання:

1. Що таке освітньо-науковий процес і які його компоненти?
2. Назвіть методичні принципи організації освітньо-наукового процесу.

3. Практичне завдання: складіть план науково-дослідної роботи студентів із зазначенням мети, завдань і методів.

4. Обґрунтуйте, як інтеграція наукових знань у професійну освіту підвищує якість підготовки фахівців.

Лекція 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології

Мета контролю: оцінити знання сучасних технологій навчання та вміння їх застосовувати.

Питання:

1. Що таке освітня інноватика і які її основні завдання?
2. Назвіть 3 активні та 3 інтерактивні методи навчання.
3. Практичне завдання: розробіть коротке інтерактивне заняття для професійної групи студентів із зазначенням методів і засобів.
4. Проаналізуйте переваги використання інтерактивних технологій у навчальному процесі.

Лекція 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Мета контролю: перевірити знання методології педагогічних досліджень, видів та рівнів.

Питання:

1. Дайте визначення педагогічного дослідження та його методології.
2. Назвіть види педагогічних досліджень (емпіричні, теоретичні, прикладні).
3. Визначте рівні педагогічних досліджень (мікро-, мезо-, макрорівень) і наведіть приклади для кожного.
4. Практичне завдання: складіть короткий проєкт педагогічного дослідження, включаючи мету, об'єкт, методи та очікувані результати.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології». ІНДЗ дозволяє здобувачам опанувати необхідними практичними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

ІНДЗ здобувачі виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Виконане ІНДЗ аспірант надає наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни. Обсяг ІНДЗ: 15-20

сторінок. Структура ІНДЗ: вступ, теоретична частина, аналітична частина, проектна частина, висновки та пропозиції, літературні джерела, додатки.

Вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є обов'язковим складником освітнього процесу та спрямоване на систематизацію, поглиблення й розширення теоретичних знань і практичних умінь, здобутих у межах курсу «Теорія і методика професійної освіти».

Виконання ІНДЗ забезпечує формування дослідницької компетентності здобувачів, розвиток навичок самостійної наукової роботи, аналітичного мислення та застосування методологічних підходів до розв'язання актуальних проблем професійної освіти. У процесі підготовки завдання аспіранти набувають умінь здійснювати науковий пошук, аналізувати джерельну базу, узагальнювати теоретичні положення та проектувати шляхи вдосконалення освітнього процесу в системі професійної освіти.

ІНДЗ виконується самостійно протягом періоду вивчення дисципліни з урахуванням тематики курсу. Консультативний супровід здійснюється викладачем відповідно до графіка освітнього процесу, що забезпечує науково-методичну підтримку здобувачів на всіх етапах підготовки роботи.

Завершене індивідуальне навчально-дослідне завдання подається наприкінці семестру, але не пізніше встановленого терміну проведення підсумкового модульного контролю. Результати оцінювання ІНДЗ враховуються під час визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Рекомендований обсяг роботи становить 15–20 сторінок друкованого тексту. Структурно ІНДЗ має включати:

- вступ (обґрунтування актуальності теми, мета та завдання дослідження);
- теоретичну частину (аналіз наукових підходів і концепцій);
- аналітичну частину (оцінювання стану проблеми в сучасній системі професійної освіти);
- проектну частину (розроблення практичних рекомендацій або моделей удосконалення освітнього процесу);
- висновки та пропозиції;
- список використаних джерел;
- додатки (за потреби).

Дотримання зазначених вимог забезпечує належний рівень наукової аргументованості, логічної послідовності викладу матеріалу та відповідність роботи стандартам підготовки майбутнього педагога-дослідника у сфері професійної освіти.

Тематика ІНДЗ **ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ**

Лекція 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

1. Аналіз сучасної системи професійної освіти в Україні: рівні, види, типи закладів.

2. Роль державних стандартів у формуванні професійних компетентностей.
3. Порівняння науково-теоретичних підходів до організації професійної освіти в Україні та ЄС.
4. Складання схеми структури професійної освіти в Україні з урахуванням нормативно-правових актів.

Лекція 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти протягом життя

1. Розробка індивідуального плану професійного розвитку на 5–10 років із зазначенням формальної та неформальної освіти.
2. Аналіз концепції освіти протягом життя: переваги та виклики для сучасного фахівця.
3. Порівняння програм підвищення кваліфікації в Україні та за кордоном.
4. Роль неперервної освіти у підвищенні конкурентоспроможності на ринку праці.

Лекція 3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів та воєнного стану

1. Вплив євроінтеграційних процесів на професійну освіту в Україні.
2. Проблеми та перспективи організації дистанційного навчання під час воєнного стану.
3. Аналіз міжнародного співробітництва у сфері професійної освіти.
4. Визначення адаптаційних механізмів професійної освіти у кризових умовах.

Лекція 4. Дидактичний процес у професійній освіті

1. Планування та організація навчального заняття з використанням активних методів.
2. Аналіз ефективності різних форм організації навчання (лекції, семінари, практичні заняття).
3. Роль активності студентів у формуванні професійних компетентностей.
4. Таблиця відповідності методів навчання та очікуваних результатів (знання, навички, компетенції).

Лекція 5. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу

1. Планування науково-дослідної роботи студентів: мета, завдання, методи, очікувані результати.
2. Інтеграція наукової діяльності у навчальний процес професійної освіти.
3. Аналіз впливу освітньо-наукового процесу на якість підготовки фахівців.
4. Складання схеми структури освітньо-наукового процесу.

Лекція 6. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології

1. Розробка інтерактивного заняття з професійної дисципліни.
2. Аналіз ефективності використання активних методів навчання (рольові ігри, кейс-стаді, дискусії).
3. Впровадження цифрових інструментів у професійну освіту.

4. Порівняння традиційних та інноваційних методів навчання за критеріями ефективності.

Лекція 7. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

1. Складання міні-проекту педагогічного дослідження: мета, об'єкт, методи та очікувані результати.

2. Аналіз різних видів педагогічних досліджень: емпіричні, теоретичні, прикладні.

3. Визначення рівнів педагогічного дослідження (мікро-, мезо-, макро-) та приклади для кожного.

4. Написання есе: «Роль педагогічних досліджень у вдосконаленні професійної освіти».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Нормативно-правові документи, що регулюють розвиток професійної освіти, визначають основні напрями її реформування.
2. Тенденції інтернаціоналізації професійної освіти України.
3. Особливості реформування сучасних систем професійної освіти.
4. Трансформація освітнього середовища у закладах освіти України воєнного часу.
5. Неперервність професійної освіти.
Концепція освіти впродовж життя.
6. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні.
7. Теоретичні основи професійної освіти.
8. Перспективи розвитку професійної освіти України у повоєнний час.

9. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
10. Організаційно-педагогічні засади трирівневої освіти в Україні.
11. Професійна орієнтація особистості, її складові, основні завдання та підходи до їх розв'язання.
12. Аксіологічні основи розвитку професійно-педагогічної освіти.
13. Вимоги до професійної компетентності сучасного фахівця.
14. Розвиток професійної освіти в Україні в контексті світового освітнього простору.
15. Роль професійного самовизначення у формуванні особистості.
16. Суспільна й особистісна цінність неперервної професійної освіти.
17. Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика.
18. Система вищої освіти України.
19. Освіта впродовж життя: педагогіка, андрагогіка, герогогіка.
20. Студентоцентрованість освітньо-наукового процесу ЗВО.
21. Формування відкритого освітнього середовища ЗВО.

22. Формальна, неформальна й інформальна освіта в контексті неперервності.
23. Партнерські педагогічно доцільні відносини викладач-студент у ЗВО.
24. Особистість студента в освітньо-науковому процесі ЗВО.
25. Викладач закладу вищої освіти, напрями його діяльності.
26. Дидактика професійної освіти, її завдання та функції.
27. Сутність і структура освітньо-наукового процесу у ЗВО.
28. Закономірності й принципи дидактики професійної освіти.
29. Методи навчання у закладі вищої освіти.
30. Форми організації навчання у ЗВО.
31. Лекції, методика їх підготовки і проведення.
32. Семінарське заняття, методика його підготовки і проведення.
33. Практичне заняття, методика його підготовки і проведення.
34. Лабораторне заняття, методика його підготовки і проведення.
35. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів.

36. Науково-дослідна робота студентів.
37. Навчальна і виробнича практики студентів.
38. Ситуативне моделювання в освітньому процесі ЗВО.
39. Особливості інклюзивного навчання в Україні.
40. Індивідуальний супровід у професійній освіті.
41. Практична спрямованість (контекстність) освітнього процесу у ЗВО.
42. Тьюторська освітня технологія.
43. Інтерактивні освітні технології реалізації освітнього процесу в закладі вищої освіти.
44. Особливості змішаного навчання у ЗВО.
45. Технологія дистанційного навчання.
46. Автономне навчання у ЗВО.
47. Особливості організації освітнього процесу у воєнний час.
48. Компоненти, функції і види контролю знань, умінь, компетентностей у ЗВО.
49. Методи і форми контролю якості знань.
50. Оцінювання результатів освітньої діяльності.
51. Функції і завдання куратора академічної

г р у п и .

52. С т у д е н т с ь к е с а м о в р я д у в а н н я .

53. С т р у к т у р а у п р а в л і н н я з а к л а д о м в и щ о ї о с в і т и .

54. Р і в н і , с т у п е н і , к в а л і ф і к а ц і ї в и щ о ї о s в і т и У к р а ї н и .

55. З а к л а д и в и щ о ї o c в і т и У к р а ї н и .

Н а ц і о н а л ь н и й і д о c л і д н и ц ь к и й у н і в е р с и т е т и .

56. А в т о н о м і я і а к а д е м і ч н і c в о б о д и З В О .

57. О р г а н і з а ц і я д о c л і д ж е н ь з і c п e c і а л ь н o c т і А 5 П р о ф e c і й н а o c в і т а .

58. М е т о д и н а у к о в о г о д o c л і d ж e н н я з п р o б л e м п р o ф e c і й н o ї o c v і t и .

59. П e d a r o r i c h н и й e к c п e р и м e н т , й o r o o c н o в н і e т a п и .

60. Н а у к o в и й а п a p a т (o б ' e к т , п р e d м e т , м e т a , з a в d a н н я , r і п o t e з a)

д o c л і d ж e н н я з т e o p і ї і м e т o d и к и п р o ф e c і й н o ї o c v і t и .

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

У системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання: пояснювально-ілюстративний, спонукальний, інструктивно-практичний, репродуктивний, діяльнісний, проблемного викладу, евристичний, дослідницько-пошуковий. Основними організаційними формами наведених вище методів навчання є: лекції, семінарські і практичні заняття, кейси, ділові і дидактичні ігри, тренінги, дискусійні форми розгляду виробничих ситуацій, складання і рішення тематичних кросвордів, наукові семінари, дебатні турніри, реферативні читання, індивідуально-дослідні завдання, навчальні конкурси, тестування.

Оцінювання знань аспірантів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань (іспиту) за 100-бальною шкалою. Поточний контроль знань студентів здійснюється за трьома напрямками:

I - контроль систематичності та активності роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях;

II - контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання;

III - контроль за виконанням модульних завдань.

Проміжний контроль за опануванням дисципліни здійснюється за спеціально розробленими завданнями теоретичного та практичного характеру, які оцінюються за 100-бальною системою по кожному з модулів.

Підсумковий контроль (залік) – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням заліку є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: аудиторна робота та модульний контроль – 80 % балів; залік - 20 % балів.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Модульний Контроль		Іспит	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2				модуль №1	модуль №2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
7	7	7	7	7	8	7	15	15		

T1, T2 ... T10 - тими змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--	---

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Методичне забезпечення
<p>1. Дроздова І.П. Формування мовної компетенції у студентів технічних спеціальностей вищих навчальних заходів Східної України : монографія. Харків, Видавництво «НТМТ», 2015. 259 с.</p> <p>2. Дроздова І.П. Становлення особистості сучасного фахівця нефілологічного профілю у процесі формування його професійного менталітету. Сучасні акмеологічні дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: монографія / редкол.: В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва, Я.С. Фруктова. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. С.726 – 749.</p> <p>3. Дроздова І.П. Міждисциплінарність і системність у змісті визначень технології навчання вищої школи як реалізація мети та завдань професійної підготовки фахівців. Науковий збірник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. Випуск 1. С.317 – 325.</p> <p>4. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07. 2014 р. // Голос України. – 2014. – № 148.5.</p>
Рекомендована література
Основна
<p>1. Брикова Т.М., Терешкін О.Г. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посібник. Електрон. дані. Харків: ХДУХТ, 2020. Назва з тит. екрана.</p> <p>2. Дроздова І. П. Ієрархія функцій методики навчання студентів-нефілологів для становлення їхньої особистості як майбутніх фахівців. ВІСНИК КНЛУ. Педагогіка та психологія. Том 40 (2024), С. 50-56.</p> <p>3. Дроздова І.П. Вимоги до професійних якостей викладачів фахових дисциплін аграрного ЗВО. ALFRED NOBEL UNIVERSITY JOURNAL OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY. 2024. № 2 (28). С.156-163.</p> <p>4. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. 2-е вид., переробл. і доп. Київ: Видавництво Ліра-К., 2017. 456 с. Режим доступу: http://lira-k.com.ua/preview/12230.pdf</p> <p>5. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. № 1556 –VII. [Електронний ресурс] Режим доступу: Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20150722</p>

6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Редакція від 16.07.2019 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

7. Законодавче забезпечення розвитку систем професійної освіти і навчання в країнах Європейського союзу: практич. посіб. / О.В. Бородієнко, О.П. Радкевич, О.В. Базелюк, М.М. Шимановський; за заг. ред. О.В. Бородієнко. Житомир: «Полісся», 2019. 188 с.

8. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія. В.О. Радкевич, Л.П. Пуховська, О.В. Бородієнко, О.П. Радкевич, Н.В. Базелюк, Н.М. Корчинська, С.О. Леу, В.В.Артемчук; за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ: ПІТО НАПН України, 2018. 223 с.

9. Нагаєв В.М. Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології: Навчально-методичний посібник (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 (А 5) «Професійна освіта (за спеціальностями)». ХНАУ, 2026. 48 с.

Додаткова

1. Кремінь В. Філософія освіти ХХІ століття. *Урядовий кур'єр*, 6 лютого 2003 року, № 23. С.6-7.

2. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков. К.: Вид-во НМЦВО МОНУ, 2004. 24 с.

3. Нагаєв В.М. Дидактичні основи формування творчої особистості аграрного менеджера в умовах Болонського процесу: Монографія. Х.: ХНАУ, 2006. 536 с.

4. Нагаєв В.М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Х.: Стильна типографія. 2018. 151 с.

5. Нагаєв В.М. Дидактичні засади впровадження дворівневої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів вищих навчальних аграрних закладів: Монографія. Х.: Колегіум, 2012. 217 с.

17. Інформаційні ресурси

Під час вивчення дисципліни застосовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, інтернет-мережа, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази) сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головних управлінь освіти та науки на обласному та районному рівнях, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Інформаційні сайти:

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.

2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс].
– Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>.
4. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка [Електронний ресурс].
– Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ
ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ**

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет

*Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін*

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни

«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

На тему « _____ »

_____»

здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальності: 015 (А5) Професійна освіта (за спеціалізаціями) ___ курсу
___ групи _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Завдання перевірено _____
(прізвище, ініціали викладача)

Оцінка: _____,
(підпис викладача)

“ _____ ” _____ 20__ р.

Харків – 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЛЬ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАНЬ	5
ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	8
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	10
ЗМІСТ ПРОГРАМАМИ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ	11
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ.....	14
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ	25
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	29
КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ	33
ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО- ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ (НДЗ).....	34
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	38
МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ.....	39
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	41
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ.....	41
ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	42

Навчально-методичне видання

Ірина Петрівна Дроздова

«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

**Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни
та виконання індивідуально-дослідного завдання**

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності
- 015 (А 5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Комп'ютерна верстка і редакція І.П. Дроздової

Підпис до друку 04.09.2025. Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Таймс.
Друк офсет. Обсяг: 1,5 обл.-вид. арк., 1,5 ум.-друк. арк. Наклад 50.
Замовлення 2025.

Державний біотехнологічний університет.
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44